

Lukács György

(1885—1971)

ható — nagy szellemi élményével, Ady költészetével. Már nagyon fiatalon kezd ismerkedni a marxizmussal. Az első világháború, amely ellen szenvedélyesen tiltakozott, elmélyítette benne az egész polgári életforma válságának felismerését. Az igazi fordulóponthoz életében és alkotói pályáján az 1917-es orosz forradalmak élménye jelenti. Ekkor tér ismét hazra több éves németországi tartózkodás után, s a polgári kultúra, a polgári életforma válságának végiggondolása, az 1918-as hazai forradalmi mozgalmak vezeték a politikai cselekvés színterére, a forradalmi munkásmozgalom táborába — egy egész életre szóló elkötelezés erejével. 1918 októberében csatlakozik a Nemzeti Tanácshoz, majd belép a Kommunista Magyarországi Pártjába. Ettől kezdve haláláig sokat vitatkozik, néha tévedő, de mindig odaadó harcosa lett a kommunista mozgalomnak.

1919 februárjában, a KMP vezetőinek letartóztatása után az új központi bizottság tagja és a Vörös Újság egyik szerkesztője lesz. A Tanácsköztársaság kikiáltása után népbiztossá nevezik ki, s oroszlanrészt vállal a művészeti-irodalmi és tudományos élet új alapokra helyezésében. Mikor a külföldi intervenció hadba szólítja a fiatal magyar Vörös Hadsereget, Lukács György az 5. hadosztály politikai biztosa-ként vesz részt az 1919 májusi—júliusi nehéz harcokban.

A Tanácsköztársaság leverése után a párt utasítására Magyarországon marad, hogy részt vegyen az illegális KMP újjászervezésében, majd 1919 őszén ő is emigrálni kényszerül, Bécsbe megy. A Horthy-kormány kéri kiadatását az osztrák hatóságoktól, de a nemzetközi szolidaritás megmenti. 1929-ig élt Bécsben, s részt vett a KMP újjászervezésében. 1929-ben a KMP titkár-

ságának tagjaként illegális megbízással Magyarországra jön.

1930-ban Moszkvába utazott, majd 1931-től 1933-ig Berlinben tevékenykedett. 1933-ban a fasizmus elől a Szovjetunióba emigrált. Ettől kezdve teljesen a tudományos munkának szentelte életét és jelentős irodalomkritikai munkásságot fejtett ki. Kiemelkedő szerepe volt a marxista esztétika kidolgozásában és terjesztésében, a szocialista realizmus elméletének megteremtésében, a múlt kulturális örökségének helyes értékelésében. Ezekben az években vált a marxista filozófia és esztétika nemzetközileg elismert képviselőjévé.

A második világháború idején született, a magyar irodalom és kultúra kérdésével foglalkozó tanulmányai már felkészülést és felkészítést is jelentettek a felszabadulás utáni feladatokra. Sikraszállt a magyar irodalomtörténet Csokonai—Petőfi—Ady nevével jelzett vonaláért, rámutatva, hogy milyen követelmények hárulnak irodalmunkra, egész szellemi életünkre a magyar kultúra forradalmi hagyományainak folytatásában.

A felszabadulás után végleg hazatért. 1946-tól nyugalomba vonulással az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanára. 1949-ben lett tagja a Magyar Tudományos Akadémiának. Nagymértékben hozzájárult a felszabadulás utáni szellemi megújulás frontjainak tisztázásához. Kiemelkedő szerepet játszott a marxista filozófia hazai bázisának megteremtésében, a marxizmus eszméinek terjesztésében. Itthon születtek olyan kimagasló, összefoglaló művei, mint például „Az ész trónfosztása” vagy az „Esztétikum sajátosságai”.

Lukács György olyan marxista—leninista teoretikus volt, aki sosem mondott le arról, hogy a mozgalom nagy stratégiai problémái felől közelítse meg az elméleti kérdéseket.

Az MSZMP politikája, az az eleven szellemi élet, amely e politika következtében kialakult Lukács Györgyöt is optimizmussal töltötte el, s újabb lendületet adott alkotói kedvének. Tele volt tervekkel, amelyek egy részét már nem válthatta valóra. Az, amit alkotott — egy nagy életútja gazdag termése — a marxista elmélet és a magyar szellemi élet maradandó értéke.

Magvetők

Minden, amit tudunk, legelső ismereteinkre épül. Minden, ami csak létezik a világon, megtanulható, megismerhető — mégis megtanulhatatlan. Nincs ma már olyan ember, aki mindent tudhatna, az emberiség tudáskincse olyan hatalmas, hogy a legkülönb elme sem képes magába gyűjteni. Nincs rá idő egy életen át sem — lejárt a polihisztorok kora, régen lejárt.

Mégis: szakadatlanul tanulnunk kell. S hogy élbenünk a tanulás igénye vagy sem, azokon is múlik, akikről első ismereteinket kaptuk. A magvetőktől.

AZ ÉDESANYA

— A verset szerettem legjobban Akoska. Alig másfél éves volt, felét se értette meg, de már olvastam neki: „Harap utca három alatt megnyitott a kutyatár...” A férjem ki-nevetett: jó, hogy nem Ady-verset olvasol neki! De a ritmus benne maradt a kicsiben: halap utta lala lala... kutatár...! — kiabálta két-éves kora körül, ösztönösen kipótolva „blablával” a hiányzó szóttagokat, s hamarosan mondta a teljes sorokat is. Amint cseperedett, fegyveres eszköz lett a délutáni mesékből: „Ha Akoska aranyos lesz, elolvassuk a Kutyatárt!” És nem volt dádá, és volt igyekezet, mert a mese, a mese volt a minden!

— Mi az, hogy „kutyatár”? — Ez a fogalom sok változásos ment keresztül! Először: „ahol a kutyák vannak”, aztán „ott őrzik a kutyákat”, aztán: „eladják a kutyákat”, míg végül lett „kutyapiac”, s legutóbb — mert könyvtárba járok, s elvittem, s ha már ott vagyunk, megnéztük a múzeumot, hiszen Akos már öt-éves, hadd nézze ő is — nos,

legutóbb a kutyatár „kutyakiállítás” lett. Megértheti, hogy ezt a költői ötlet fabrikálta, különös szót én úgy szeretem, mint ezt az észnyitogató, szép éveit Akoskának...

Az édesanya, aki „mindenre ráér”... munka után mosásra, takarításra, s arra, hogy a sok miertre felelet is kerekedjék.

— Kislányommal könnyebb volt. Mert bár nem vettem ki a teljes háromévi gyermekondozási szabadságot, két évig itthon voltam. Tölem tanulta nemcsak az első szavakat, de velem együtt nézegetett először könyvet, velem szokta meg, hogy mindennap tanulunk valamit. Anyagilag nehéz volt a családnak a két év, de hiszem, hogy megértte, és úgy érte meg, hogy pénzben nem kifejezhető, de életre szóló a gyerekeknek. Lehet, hogy túlzás, de én azt hiszem, hogy van ez olyan fontos, mint életet adni egy gyereknek. Az igazi világrahozást — azt hiszem — az jelenti, ha kis értelműk ablakait is a világra nyitjuk, sok-sok türelemmel, foglalkozással. S ki tegye ezt, ha nem az édesanyjuk? Ha nem szeretném annyira hivatásomat — mérnök vagyok, s nem tudok lemondani tanult foglalkozásomról — nos, ha kinevetnek is érte, kimondom: legszívesebben ilyen kis apróhaddal foglalkoznék, mert ez a legértelmesebb dolog, s talán legszebb a világon. Akoska elsős, Eszter négyéves, de alig várja, hogy ő is meheszen iskolába, ahol „mindent megtanulunk”.

Az édesanyjával az orvosi rendelőben kezdtünk beszélgetni, s tulajdonképp tőle kaptam az érdeklődést is, a témát: kik azok, akikről első ismereteiket kapják a gyerekek? Hogyan is alapozzuk meg a tudást? Ő is lett hát a „modellje” az édesanyának, az otthon teremtő, gyermekeinek boldog gyermekkort nyújtó, tudatosan nevelő, de hivatását is szerető modern asszonynak. Akit lehetne „korunk hősnéke” is titulálni, ha illene hozzá az ilyen — bár igaz, de pátosz-tól nem mentes titulus.

— Tanítónéni végén és után fáradtak vagyunk. A gyerekek is, én is. Nagy dolog túl lenni az első osztályon. Büszke vagyok rá, hogy mindenki „túljut” az osztályomból: írni, olvasni, számolni mindenki úgy tud, hogy bátran indíthatom őket a következő akadémia, a második osztály elé.

— Mi volt a legnehezebb?

— Erre minden kollégám mást felelne. Szerintem nem a tanítás. Az, hogy igazán osztályt teremtsek a sok gyerekből, olyan közösséget, amelynek minden aprócska tagja megértse: szeretni és becsülni kell osztálytársait, nem kell kicsúfolni azt, aki később ért és tanul meg valamit. És ami nagyon nehéz volt, lekötni a figyelmüket.

Mert az a gyerek, akinek otthon a rádió működését is elmagyarázza az édesapja, meg amelyik december végére önállóan elolvassa mesekönyvét, hát az bizony nyúgnek érezheti, hogy egész órák egy-két nagy betű irását gyakorolja. De ha most beleörögződött, hogy a feladat az első, s ha most tiszta és rendes füzettel fejebe az első osztályt — azokat visz magával, az alapot kapott a következő hét egyre nehezebb feladataihoz.

A KÖNYVTÁROS

— A tanító néni a rendszeres olvasáshoz, a könyvtáros önműveléséhez szoktatja gyerekeket. Betűország ezt a hangulatos, játékos nevet kapta a szegedi gyerekkönyvtár, s betűország királya, azaz: királynője Sára Attiláné könyvtáros — maga is játékosan végzi a győri is komoly munkáját. Naponta legalább ötven gyerek fordul meg nála — nem is lehet könnyű vállalkozás — azt hiszem, mennyivel még csak pár száz is szólni. És sok itt a „hatalmas” formáság: azt is feljegyzni, hogy a kis olvasó milyen tanuló, esetleg melyik tantárgy a művelődési mellyikkel kell többet foglalkoznia a gyerekeknek, akik szórakoztató könyvön keresztül kell megszerettedni a nehéz fizikát, számtant, kémiát vagy földrajtot.

— Napestig mesélhetném, miért szép hivatás az enyém. Leülök az óvodás „olvasókkal” — képeskönyvet nézni, meghallgatom, hogy a törzstagok, kis barátaim hanyatt kaptak az iskolában, megismertem velük mit hol tanulnak, s egyáltalán: hogyan gyűjtösek ismereteket ahhoz, amire kíváncsiak, amit az iskolában már hallotta. Az am az öröm, amikor már önállóan kérnek, meghatározott könyvet jönnek s öntevékenyen, saját érdeklődési körükbe tartozó könyvek között válogatnak. Mire felcseperednek, önálló olvasóvá fejlődnek. Hiszem, hogy ezeknek a gyerekeknek — és sokan vannak amúgy — 1200 beiratkozott olvasóni van! — egy életen át barátja lesz a könyv, igénye lesz a művelődés. Ez így szárazan hangzik, de mi játékosan csináljuk: mesédélután a kicsiknek, diafilmvetítés. Előadás-sorozat a nagykönyvek: híres emberek életéről, mesterségekről. Vagy például: Mire képes az emberi elme? címmel előadás-sorozatunk volt a tudomány-ágakról a nagybaknak. Aztán: ma még csak azt kérdezik meg, hogyan kell kiejteni egy külföldi író nevét, holnap talán a nyelvet is elkezdik tanulni.

Szakadatlan tanulás az ember élete, az értelmes életnek része az önművelés, a rendszeres ismeretgyarapítás.

Rajtuk, a magvetőkön múlik, hogy a holnap felnőttjeink igényévé váljék-e a tudásgyarapítás.

F. Szóke Mária

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

Lukács György 1885. április 13-án született Budapesten. Már egészen fiatalon szembekerült a magyar valóság elmaradottságával. Ez a szellemi magatartás határozta meg induló kritikusi pályájának első éveit. Ekkor találkozott ifjúkorának egyik — egész életére ki-

Túljegyezték a magyar dollárkölcst

A kötvények részt vesznek a londoni tőzsde értékpapír-forgalmában

A nyugat-európai pénzügyi piacokon pénteken nagy sikerrel fejeződött be a 25 millió dollár névértékben kibocsátott magyar bankkötvény jegyzése. Mint ismeretes, a Magyar Nemzeti Bank május 20-án irt alá megállapodást nemzetközi kötvény kibocsátására a National Westminster Bank, a Morgan Grenfell and Co. Bank és a szovjet állami tulajdonban levő Moscow Narodny Bank képviselőivel. A kölcsön visszafizetésére 1977—1981 között kerül sor, évi egyenlő részletekben. A kötvény kamatterhe — a nemzetközi tőkepiacon jelenleg érvényes feltételeknek megfelelően — évi 8,75 százalékos.

Mint a Magyar Nemzeti Bankban elmondták, a kötvény kibocsátása igen sikeresnek bizonyult, a 25 millió dolláros összeget túljegyezték. A magyar kötvények jegyzésében több mint nyolcvan pénzügyet, köztük angol, francia, NSZK-beli, svájci, olasz, osztrák, holland, svéd, norvég, finn, dán, belga bankok vettek részt. Egész Nyugat-Európában jegyezték magyar kötvényt, valamint jelentős európai pénzügyi központ széleskörűen részt vett a jegyzésben.

A londoni értéktőzsde tanácsa június 7-ével engedélyezte a kötvények tőzsdei forgalmát és jegyzését.

Szövetkezeti lakást is kaphat, akinek lebontják a házát

A lakásépítési program megvalósítása érdekében gyorstani kell az újabb lakótelepek, városrészek építési területeinek előkészítését, s így a korábbinál nagyobbban a nyitásban kerül sor a leendő új városrészek helyén levő régi, földszintes, elavult épületek lebontására. Ehhez alapvető követelmény, hogy a lebontandó, szanálendő régi lakásokat minél előbb kiürítsék, de a tanácsoknak sok nehézséget, késédelmet okoz, hogy a szanált lakásért cserébe tanácsi bérlakást adjanak. Jelentősen enyhíteni lehetne ezeket a gondokat a szövetkezeti, tanácsi értékesítésű lakások juttatásával. Az eddigi jogszabályok azonban sok ezzel kapcsolatos kérdést nyitva hagytak. Ezért az Építészeti és Városfejlesztési Minisztérium és a Pénzügyminisztérium együttes közrendeletben szabályozta azokat a feltételeket, amelyek alapján a szanálásra, lebontásra ke-

rülők lakás tulajdonosát — kérelmére — tanácsi értékesítésű lakáshoz lehet juttatni.

Előjáróban a rendelet azokat az eseteket foglalja össze, amelyekben a szanálásra kerülő lakás tulajdonosa cseréként bérlakást kér, vagy lemond a cserelakásról. A rendelet kimondja, hogy cserelakásigény esetében a kártalanításra vonatkozó szabályoknak megfelelően kell eljárni, s az épületnek a kisajátított lakásra eső értékét 40 százalékkal csökkenteni kell. Teljes pénzkártalanításra jogosult viszont az a tulajdonos, aki lemondott a cserelakásról, tehát vállalta, hogy a lakásügyi hatóság, illetve a kisajátítás kérvényező szervezet nélkül saját maga oldja meg lakásának pótlását.

Az együttes rendelet lehetőséget nyújt a lakásügyi hatóságnak, hogy a szanálásra kerülő lakás tulajdonosát — saját kérelmére —

szövetkezeti, tehát tanácsi értékesítésű lakáshoz juttassa. Természetesen ez az intézkedés feltételezi, hogy a tulajdonos legkésőbb a tanácsi értékesítésű lakásba való beköltözéskor átadja a szanálendő lakást a kisajátítást kérvényező szervezetnek. Ebben az esetben a lakásügyi hatósággal kötött megállapodás alapján az Országos Takarékpénztárhoz köteles befizetni, és a tanácsi értékesítésű lakás eladási árának törlesztésére elszámolni a kisajátított ingatlanért kapott kártalanítás levonás nélküli teljes összegét, de természetesen nem többet, mint az új lakás külön jogszabályok szerint megállapított ára. Ha viszont a teljes pénzkártalanítás nem éri el a szövetkezeti, tanácsi értékesítésű lakásért fizetendő előtörlesztési összeget, az ár 15 százalékát — akkor ki kell egészíteni és az előtörlesztés összegét kell befizetni.